

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

82. An matrimonium initum cum licentia, dolo, & mendaciis à Parocho extorta, sit validum? Idem assertitur, si licentia fuerit à Parocho metu cadenti in constantem virum exterta. Ex p. 9. tr. 8. & ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

4. Certum est tamen in vtraque sententia, si Parochus beneficium parochiale obtinuit, inualide tamen, quia excommunicatus, vel irregularis eras; vel, si valide obtinuit, postea fuit illo titulo priuatus, vel à iure, vel per sententiam, sed non beneficio spoliatus; stante communi errore vulgi putantes probabiliter, ipsum verum Parochum esse, tam matrimonium, quam alia gesta per ipsum valida sunt iuxta leg. *Barbarius Philippus*, ff. de offic. Prætor. & cap. *Infamis. 3. quæst. 7.* Ius namque propter vitanda scandala, grauiusque inconuenientia, quæ ex nullitate actuum orti possunt, tribuit potestatem iis, qui communiter habere iurisdictionem existimantur. Quod verum est, tametsi à contrahentibus inhabilitas cognoscatur: quia singularis scientia communem errorem non impedit, ob quem iurisdictione conceditur, argum. leg. *Nam de ea ff. de legib. vt notauit Gurtierrez de matrim. cap. 62. num. 26. & Sanch. lib. 3. disp. 12. num. 42. cum aliis.*

RESOL. LXXXII.

An matrimonium initum cum licentia, dolo, & mendaciis à Parocho extorta, sit validum? Idem asseritur, si licentia fuerit à Parocho metu cadenti in constantem virum extorta? Ex part. 9. tr. 8. & Misc. 3. Ref. 20.

§. 1. **N**egatam sententiam docet Texeda in *Theolog. moral. tom. 2. lib. 4. tr. 1. num. 33. & 34.* vbi sic ait: [Si roges, an validum sit matrimonium, cui Sacerdos assistit; si licentia assistendi à Parocho fuerit impetrata dolo, & mendaciis; In hac difficultate affirmat Sanchez *lib. 3. de matrim. disp. 39. num. 14.* & idem asserit, si licentia fuerit à Parocho metu cadenti in constantem virum extorta. Ceterum oppositum firmiter asserendum est; imò existimo, Sanchez sententiam esse contra mentem Concilij Tridentini, quod petit ad valorem matrimonij præsentiam Parochi, vel alterius Sacerdotis de eius licentia: sed licentia dolo, fraude, & mendaciis, aut metu graui extorta, non est licentia Parochi vera, sed subreptitia, ab illo Sacerdote arrepta, & non concessa: sicut licentia Religiosi à Prælo conceda dolo, aut metu graui ad consummandum aliquas pecunias, non est licentia: & idem si ex vi illius Religiosus illas consumat, peccat mortaliter contra votum paupertatis: quia consumpsit illas absque legitima Prælati licentia; cum licentia ab eo concessa fuerit subreptitia, & nullius valoris: ita, quando dolo, & mendaciis, aut metu graui licentia assistendi matrimonio Sacerdoti conceditur à Parocho, & dolo, aut metu graui ab eo extorquetur; talis licentia non reputabitur pro licentia.] Ita Texeda.

2. Sed hæc sententia ita absolute prolata mihi non placet: nam casus appositus à Sanchez est iste, an, si quis falso nomine alicuius Magnatis, vel Principis, petat à Parocho, vt concedat licentiam certo Sacerdoti, vt assistat tali matrimonio; talis licentia sic dolo, & mendacio extorta: valida censenda sit? Et merito contra Texedam affirmatiuè responderet: nam in dicto casu dolus non versatur circa substantiam, vel causam finalem, sed impulsiuam. Et ita cum Sanchez tenet Perez *de matrim. disp. 41. sect. 6. num. 5.* vbi sic asserit: [Si illa falsa existimatio Principis, vel Magnatis (ecce casum Sancij) talem facultatem petentis, fuit vnica, & totalis causa finalis & motiua prædictæ concessionis, tunc in eo casu validam non fuisse licentiam. Hoc etiam videtur certum, quia tunc ille dolus, & mendacium tollit omnino consensum, qui est simpliciter necessarius

ad liberam talis licentiæ concessionem. Vnde ea defectu consensui erit nulla talis licentia, cum ob id non consentiat voluntariè, nec velit nisi ob eam causam, vt veram ab ipso apprehensam; cum tamen reuertà sit falsa. Regulariter tamen loquendo non ita esse nullam, si allegata falsa sit. Patet causa quia non videtur rationi consonum, vt ea sit mens Parochi concedentis licentiam, vt, nimirum, velit tam esse irritam, ea petitione falsa existente, ob datum graue, quod inde sequitur, vt, videlicet, matrimonium passim irritetur. Quod maxime firmo, quia Parochum, vel Ordinarium concedentes prædictas licentias, si sint viri docti, & prudentes, non debent, sæpe mendaces esse, & ficticias similes Principum, & Magnatum petitiones. Vnde non illis imputatur, vt eas concedant, sed quia tenentur ex officio peccare, vel alium assistere, atque adeo valde concedere. Scelus autem dicendum est in eo casu, in quo mendacium, & dolus esset circa substantiam, vel concedens exprimeret deficiente veritate talem licentiam non concedere: certum enim est, concessionem inualidam fore. Hoc negari non potest; quia in primis si peteret Petrus petere sibi hanc facultatem, & non Paulus, esset error, vel dolus circa substantiam; quia deest substantialis consensus, cum non consentiat nisi illum quem putat, sed in alium. Ecce, preter Petrum, tenet etiam Aueria *de matrim. quæst. 6. sect. 2. Cultus Palauis tom. 5. tr. 1. 8. disp. 2. punct. 13. & 14. Antonius Escobar in Theolog. mor. tr. 1. 6. cap. 5. 1. 1. n. 76. Hurtadus de Sacram. matrim. disp. 5. diffinit. 1. n. 39. Stephanus à S. Gregorio de Sacram. lib. 3. cap. 98. num. 2. Caspensis in Curs. Theolog. tom. 2. tract. 6. disp. 4. sect. 5. num. 23. Trullench tract. de iure Parochi, cap. 8. n. 5. Noguerosus tom. 1. allegat. 2. 1. 18. 18. 19. Corninch de Sacram. disp. 27. dub. 3. n. 37. Barbosa de preteritis, Episcop. part. 2. allegat. 2. num. 133. Reginaldus tom. 2. lib. 3. n. 182. Bonacina de matrim. q. 2. punct. 2. n. 17. Bossius de contr. matrim. cap. 4. §. 46. n. 126. Carolus Buccius tract. 1. de cas. miscell. quæst. 46. part. 1. & alij. Itaque opinio Sanchez contra Texedam veraciter: quia dolus in impetranda licentia à Parocho versatur tantum circa causam impulsiuam; scelus autem si versaretur circa substantiam, & in hoc casu procederet opinio Texedæ.*

3. Nec obstat dicere, quod falsitas circa causam finalem dispositionis, ipsam vitiat, sed in hoc casu est falsitas circa causam finalem, quia Parochus illa ratione cessante nullo modo concessisset eam licentiam: ergo. Secundò, dispensatio ex falsa causa obtentata est subreptitia, & nulla, cap. *Quia, de consensu, quiniato*, sed prædicta licentia conceditur ex falsa causa, & est quadam dispensatio: ergo est nulla, Tertio, deest consensus Parochi in ea licentia: ergo est inualida. Antecedens probatur: quia nihil magis contrarium consensui, quam error. Si per errorem, ff. de iurisdi. omnium iudic. Non obstat hæc dicentiam ad illa responderi Perez *vbi supra*. Et ad primum tantum dictum est, causa finali vnica cessante, & falsa existente, non valere eam licentiam. Ceterum id moraliter non contingere, iam explicatum est *supra*: nam error, & falsitas non contingit circa causam finalem, sed circa solam impulsiuam. Ad secundum, maior est vera, quia est ita dispositum in iure, & à Pontifice declaratum. Minor verò est falsa quia talis facultas datur ex vera causa motiua, & finali, nempe aliqua falsitas subit in causa impulsiuam. Ad vltimum negatur antecedens: nam lex illa adducta in argumento, vbi dicitur nihil tam esse contrarium consensui, quam errorem; aperit de errore substantiali loquitur. Præterea, quando concedens simit

ANTON
Opera
Tom. 1. & II
E III

Sup. hoc inf. in Ref. 88. §. Quæro quartò.

suam concessionem asserendo, si vera sunt, quae proponuntur, clarissimum est, deficiente veritate, concessionem esse nullam. Atque haec est ratio, cur rescripta Pontificum dolo obtrata, sicut nulla: quia Pontifex hoc in iure aperte declaravit. Quod non procedit in casu nostro. Ergo, &c.

RESOL. LXXXIII.

An Parochus excommunicatus non toleratus valide assistat matrimonio?

Et an valeat matrimonium coram testibus excommunicatis non toleratis celebratum? Ex part. 5. tract. 9. Ref. 78.

Sup. hoc inf. in Ref. 91. §. Nota verò.

§. 1. Negativè responderi Avila part. 2. cap. 6. disp. 3. dub. 1. conclus. 5. quia, ait, illi actus, quos excommunicatus non toleratus exercet ratione publici officij sunt nulli, vt tradit Syllu. ver. excommunicatio 3. n. 2. & 3. Nauarr. cap. 27. n. 36. ad 6. Sed in matrimonio assistit Parochus ratione publici officij, & publicae potestatis, ergo. Minor probatur, nam assistit in quantum Parochus formaliter, cuius rei signum est, quòd licet loco Parochi adhibeantur mille testes, non valebit matrimonium. Secundò contractus, in quibus secundum ius requiritur de substantia praesentia tabellionis, sunt invalidi, & nulli, si tabellio sit excommunicatus non toleratus, sed de substantia matrimonij requiritur post Tridentinum praesentia Parochi, ergo si sit non toleratus, erit nullum. Maior habetur ex glossa cap. de terminis de sententia excommunicationis in 6. in fine, quam sequitur Geminianus ibi n. 6. Francus n. 7. Ancharanus column. antepenult. Syluester. verb. excommunicatio 3. n. 2. circa finem, & communiter Canonistae; secus dicendum est de testibus, nam licet sint excommunicati non tolerati, valet matrimonium coram illis celebratum, quia non assistunt vt personae publicae, nec ratione publici officij, sed vt personae priuatae.

Sup. hoc inf. in Ref. 97. cursum ad lin. 6. §. Sed communis, & magis late in Ref. 92. à princip. & in tom. 5. tr. 1. R. C. 112. §. vi.

2. Sed contrariam sententiam tenendam esse puto cum Cornejo in 3. part. tract. 5. de excomm. disp. 10. §. 1. dub. 5. certum est enim assistentiam Parochi non esse actum Ordinis, cum ipse non sit Minister huius Sacramenti, vt suppono, neque esse actum iurisdictionis, vt late probat Sanchez lib. 3. de matrimonio disp. 1. Sed solum esse necessariam, vt auctoritatem praestet matrimonio, ergo, &c. Et hanc sententiam tenet etiam Raynaudus de monit. part. 2. cap. 2. n. 23. Hurtado disp. 5. de matrimonio, difficult. 8. n. 26. Coninch de Sacrament. disp. 27. dub. 2. n. 24. & Pontius de matrimonio, lib. 5. cap. 17. §. unico, n. 9. qui respondet ad omnia argumenta, quae supra pro sententia Auilae adducta sunt, & citat pro hac sententia Vasquez, Suarez, & Sanchez.

RESOL. LXXXIV.

An Parochus excommunicatus assistens matrimonio, peccet?

Et supponitur Parochus excommunicatus etiam non toleratum suspensum, & irregularem valide assistere matrimonio?

Et an excommunicatus toleratus nullam culpam contrahat assistens matrimonio?

Et notatur certum esse nullum peccatum committere Parochum excommunicatum, quando in articulo mortis esset necessarium assistere matrimonio?

Etianque aduertitur Parochum excommunicatum, etiam non toleratum valide posse alii licentiam dare, vt matrimonio assistant? Ex p. 3. tr. 4. Ref. 232 alias 233.

Sup. hoc inf. in Ref. 97. cursum ad lin. 6. §. Sed communis, & magis late in Ref. 92. à princip. & in tom. 5. tr. 1. R. C. 112. §. vi.

§. 1. Suppono Parochum excommunicatum valide assistere matrimonio posse, item suspensum, & irregularem, etiam si sit excommunicatus non toleratus, & nominatim denunciatus, difficultas est, an peccet? Aliqui affirmatiuè respondent, vt Vasquez in 3. part. tom. 4. tract. de excomm. dub. 7. num. 7. imò Basilius Pontius de matrim. lib. 5. cap. 17. dub. vnic. n. 1. putat esse peccatum mortale, est enim communicatio in re graui, & facta.

Sup. hoc inf. Ref. seq. & infr. in Ref. 87. §. Nota tamen.

2. Verum Sanchez de mar. tom. 1. lib. 3. disp. 21. num. 8. contrarium docet, quia cum spectet ad suum munus, communicat in re necessaria, & licet ex alia parte videatur peccare, quia videtur actus iurisdictionis benedicere sponfos illis verbis quae praecipit Concil. Trident. sess. 24. de matr. cap. 1. Ego vos coniungo, &c. non tamen excedet venialem culpam, quia in nullus est praediuicium, & res est parui momenti, nec necessaria ad Sacramentum, & si omittentur ea verba, tantum esset veniale. Haec omnia Sanchez, quae tamen conatur referre Pontius vbi supra, tamen cum Sanchez concordat nouissime Villabos in sen. tom. 1. tract. 13. diffie. 18. num. 7. vbi sic ait: [Añade Sanchez que el e communicado si es tolerado no peca en esto, y si no lo es, peca venialmente, no porque asista al matrimonio, sino porque bendize à los contrayentes diziendo, Ego vos coniungo.] Ita Villalobos.

Sup. excomm. tolerato in Ref. 2. not. praerogata, & in eodem §. ante med. à vers. Imo Leandrus.

3. Vnde apparet sententiam Sanchez esse satis probabilem, & excommunicatum toleratum si assistat matrimonio, nullam culpam contrahere, se cus autem non toleratum, nam peccatum veniale efficeret. Nota tamen cum Suarez de cens. disp. 11. sect. 1. num. 24. certum esse nullum peccatum committere Parochum excommunicatum, quando in articulo mortis esset necessarium matrimonio assistere.

Et sup. con. tento à lin. 4. huius §. Vnde, in to. 1. tr. 1. Ref. 15. in fine, vers. Tertius. Et pro contento in hoc §. vlt. infr. in Ref. 86. & 87. à lin. 8.

4. Notandum est hic obire excommunicatum etiam non toleratum valide posse alii licentiam dare, vt matrimonio assistant. Ita Sanchez vbi supra, n. 7. & Basil. Pontius nu. 14. quidquid in contrarium asserat Layman in Theol. mor. lib. 5. tract. 10. part. 2. cap. 4. n. 3. & Coninch de Sacram. disp. 26. dub. 7. concl. 8.

RESOL. LXXXV.

An Parochus excommunicatus non toleratus licet valide tamen illicite assistat matrimonio?

Et an in praedicto casu, nec ipsi contrahentes peccent, dum coram illo contrahunt?

Et an tamen, si Parochus ab Episcopo, aut ab alio competente iudice prohibitus sit assistere matrimonio, aut licentiam conferre, si id efficiat quamuis peccet, valide tamen efficiet, quia simplici prohibitione non priuatur dicta potestate? Ex part. 5. tr. 9. Ref. 79.

§. 1. Peccare in tali casu Parochum, docet Basil. Pontius de matrim. lib. 5. cap. 17. §. 21. num. 11. vbi sic ait. Tertio colliges Parochum excommunicatum assistentem matrimonio peccare quidem ex vi eius iuris, in quo prohibita est excommunicato communicatio cum fidelibus sentit nobiscum Gabriel Vasquez de excommunicatione dub. 7. num. 7. est enim communicare quidem non in Sacramentis, ea enim communicatio tantum est inter sumentem, & ministrantem, sed in Sacris, qualis communicatio est in diuinis Officiis, Missa audienda, & aliis huiusmodi, quam communicationem etiam Couarruias, asserit esse mortale peccatum. Nec verò dici potest Parochum illum communicare in re necessaria, & ideo excusari, vt indicare viderit Thom. Sanchez lib. 3. disp. 21. num. 8. neque enim Sacramentum matrimonij videtur esse necessitatis, idque exemplo testis

Sup. hoc inf. Ref. praerogata, & infra in Ref. 87. §. Nota tamen.